

Eva Voldřichová-Beránková: Učiňme člověka ke svému obrazu. Pygmalion, Golem a automat jako tři verze mýtu o umělém stvoření (nejen) v *Budoucí Evě* Villierse de l'Isle-Adam. Praha: Karolinum, 2012. 318 s.

Zuzana Malinovská, Inštitút romanistiky, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, zuzana.malinovska@unipo.sk

Ešte v roku 2012 vychádza vo vydavateľstve Karlovej univerzity v Prahe pôvodná vedecká monografia mladej českej romanistiky Evy Voldřichovej-Beránkovej s titulom stručne rezumujúcim jej tematické zameranie. Originálna práca, ktorej jadrom je veľmi dôkladná analýza a presvedčivá interpretácia takmer neznámeho románu *Budoucí Eva* z pera francúzskeho dekadentného autora z konca 19. storočia, prekvapí nielen svojím obsahom a rozsahom, ale aj ponorom do problematiky a šírkou záberu, presahujúcim rámec romanistiky. Vychádzajúc z priblíženia jentschovského a freudovského pojmu *Umheimlich* („něco tísnivého“) a poukazujúc na odvekú túžbu neistého človeka po sebazdokonaľovaní, sa Eva Voldřichová-Beránková venuje problematike umelých stvorení v ľudskej predstavivosti a v literárnom zobrazovaní. Postupuje pritom chronologicky: najprv mapuje obdobie antiky, kde sa sústreďí na pygmalionský mýtus, potom cez židovský stredovek a jeho legendu o Golemovi prechádza k novoveku a jeho predstavám o automatoch. Každý model výstižne charakterizuje a zachytí vo vývine, v dynamike, v jednotlivých variáciách (napríklad Pygmalion ponímaný ako Prometheus, Hermafrodit, Narcis, Medúza a i.) a vo vzájomných súvislostiach. Na základe toho potom E. Voldřichová-Beránková ukáže, že dlho nedoceňovaný román Villiersa de l'Isle-Adama, tento „jedinečný solitér v ľudskej literatúre“ (s. 154), je textom, čo jedinečným spôsobom syntetizuje tri východiskové modely (Pygmalion ako motív oživej sochy, Golem ako napodobňovanie Boha, ideu mechanistického materializmu o človeku-automate), ktoré ľudskej predstavivosti odjakživa slúžili na zobrazovanie príbehov o umelých ľuďoch. Monografia svedčí o autorkinej erudovanosti: okrem mytológie a klasickej kultúry pokrýva jej záber najrozličnejšie ideologicko-filozofické koncepcie a myšlienkové prúdy postmodernej doby (kybernetika, informatika, feminizmus ba kyberfeminizmus a i.). Všetko je pritom logicky zoradené a podriadené cieľu bádania v práci s prehľadnou, motivovanou štruktúrou, od „něco tísnivého“ k trom tradíciám umelých ľudí, následne k plastickému vykresleniu málo známeho spisovateľa a napokon k samotnému rozboru *Budoucej Evy* a presvedčivému záveru. Tak, ako sa autorka vynikajúco orientuje v kontexte – pričom nezabúda ani na domáci, český – tak dobre sa pohybuje aj v literatúre, a to nielen vo francúzskej. Informácie ju pritom nepohlcujú, naopak, vie vhodne selektovať a hierarchizovať, brilantne analyzovať ako aj syntetizovať a zovšeobecňovať. O jej rozhladenosti v problematike a serióznom prístupe k práci svedčí aj mimoriadne bohatá relevantná bibliografia (s. 273-288), ktorá sa neobmedzuje len na tituly v českom a vo francúzskom jazyku. Veľmi svieži, odľahčený a niekedy jemne ironický jazyk, ktorým autorka formuluje svoje myšlienky, pridáva práci na príťažlivosť. Pôvodná vedecká monografia E. Voldřichovej-Beránkovej je pozoruhodným príkladom interdisciplinárneho prístupu k literárnemu textu: nerezignuje na filologicko-hermeneutické bádanie, ale nezostáva len pri ňom, text zaujímavým spôsobom kontextualizuje a naznačuje jeho možné presahy. Ukazuje cestu, akou by sa literárnovedné bádanie mohlo v budúcnosti uberať, ak chce obstať v konkurencii s inými vedami o človeku. Zároveň má tento prístup potenciál osloviť všetkých, ktorých predmetom profesionálneho ale i neprofesionálneho záujmu je človek a jeho aspirácie.